

A legjutányosb, világhírű és czélszerű szerkezetű

VIDATS-féle ekék

különfélékép alkalmazható járgánnyal, szecsavágó-gépek, répavágók, kukorica-morzsolók, vágó- és földturo-ekék s vető-gépek folyvást jutányosan kaphatók

a Vidats-féle gépgyárban Pesten,

két nyul-utca 8-dik szám.

1828 (1-6)

Egy híres gyógyító.

Kemenes-Högyészben u. p. Kis-Czell, kit a mult évben a gyógyítás-tól elakartak tiltani, most nagy kitüntetésben részesül, neve **Domonkos Péter**, gyógyít mindennemű csonttöréseket, sebeket, dagunatokat, fízmodásokat, szakadást s többféle bajokat, mindezeket csodálatos könynyűdséggel; szegényeket ingyen.

Mult évben több hazai lapok, mint csoda-orvost közölték.

1327 (1)

Wetzer és Lobmayer

a szép „Magyar”-hoz

Pesten, az uri- és korona-utca sarkán 2-dik szám alatt,

van szerencsésük a nagyérdemű közönségnek ujonnan nyitott s mindennemű

rumburgi vásznak s kész fehérneműekkel

gazdagon ellátott raktárukat ezennel tisztelettel ajánlani.

A vászonárak valóságáért jótállás biztosított.

Kiházasítások, bármily mérvűek legyenek is azok, méltányos árak mellett, általunk gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Vonatkozással az e téren több mint 30 éven át szilárd működésünkre, — törekvésünk oda irányul, hogy régi jó hírnevünket a jövőre nézve is megőrizhessük; minélfogva az igen tisztelt közönség szives látogatását kérjük,

mely tisztelettel

Wetzer és Lobmayer.

1330 (1-3)

MI alólirottak

a nagy közönség érdekében kedves kötelességünknek tartjuk az általunk már több ízben is kitűnő és solidnak megismert **Brauswetter János** chronometer és műórák urnak 25 év óta fenálló óra üzletét **Szegeden** (szülővárosában), készséggel és részrehajlatlanul a legmelegebben ajánlani. — Kelt márcziushóban 1872.

1. Aczél Károly, H-M.-Vásárhely.
2. Aigner Gy., gyógyász. Világoson.
3. Angyal Dénes, Nagy-Váradon.
4. Boursy F. Ernő, a 46. sorsz.
5. Begyáts Lenhár, lelk. Isaszegen.
6. Bosnyák Károly, Holdmészen.
7. Csermelényi Iván, ügyv. Szegeden.
8. Chován Zeigm., népt. Szarvason.
9. Ernyósy L., főgymn. ig. Szegeden.
10. Fogarasi Gábor, tanár. Karczagon.
11. Fábián J., lelk. B.-K.-Szöllősn.
12. Dr. Freibeisz Ign., Pesten.
13. Gottlieb Vilmos, Kir.-Darczon.
14. Gresz J., tanító N.-Stamoron.
15. Gál Imre, ref. lelk. N.-Kerekén.
16. Dr. Grünwald József, Pesten.
17. Holczér I., urad. sz. Szeghalmon.
18. Katkics J., kasznár Dézsánfalván.
19. Köhler Andr., ref. tanító Gönczön.
20. Katona A., főmérn. T.-Kanizsán.
21. Kovácsics E., erdész Doroszlón.
22. Kalmár Gy., lelkész Horogson.
23. Dr. Klein Fülöp, ügyvéd Pesten.
24. Lázár G., m. k. postam. Vernáron.
25. Dr. Löw Lipót, főrabbi Szegeden.
26. Márk S., jegyző Fok-Szabadin.
27. Molnár Lajos tanító Uj-Kécskán.
28. Máltay P., ny. adó-ellen. Szolnokon.
29. Neiszter János, lelk. Rézabányán.
30. Paál N., r. k. lelk. Sebeshelyen.
31. Reichmann József, Tisza-Lökön.
32. Dr. Reinitz Márk, Pesten.
33. Rényi József, ügyvéd Tésőcn.
34. Rapasák J., jegyző Orosházán.
35. Szalmásy G., gymn. tanár Karczag.
36. Sándor J., építész Sebeshelyen.
37. Szabó P., főoktató N.-Kerekén.
38. Dr. Singer M., korh. főorv. Szeged.
39. Schlesinger Márk, Malomvizon.
40. Schulhof J., szász. Mezőhegyesen.
41. Sárly Szilárd, T.-Egyeken.
42. Schajda János, Sáros-Patakon.
43. Schäffer, m. k. postm. H.-Hegyesen.
44. Schuller József, keresk. Szabadkán.
45. Török A., p. ii. titkár Kassán.
46. Tamaskovits F., jegyző Vasadon.
47. Treszky L., m. k. postag. Szegeden.
48. Tatár Nagy M., r. tanító Magy.-Itteb.
49. Weitzenfeld Illés, ügyvéd Pesten.
50. Weisz Móricz, órász. Pesten.

Számítalanszor történik, hogy csupán csak előítéletből mel-

lőztetik a kisvárosi magának valódi érdemet szerzett és képzett művész és honfi; mert többnyire a bécsi órákereskedők mindent ígérő és ámitó hirdetéseinek hitelt adva, oly silány szerkezetű, hasznavehetlen órák vásároltatnak, melyek — mit az alólirottak nagyreze is bizonyíthat — igenis játékszernek, de óráknak semmi esetre sem nevezhetők; ezen a szándékos csalással határos eljárás ellen kötelesség erélyesen felszólalni, és mindenkit óvatosságra inteni.

Kitűnő jószág órákat vásárolni vagy javíttatni a közönség tapasztalása szerint tehát, egyetlen biztos forrás

Brauswetter János

chronometer- és műórásnál az első valódi kulcs nélkül fölhasználható remontoir inga-órák szabadalmazott föltalálója, ki az 1871-ik évi londoni világkiállításán **diszokmánynyal** lón kitüntette; továbbá külföldön, különösen pedig a francia Svájc órágyáraiban 12 éven át az óraművészet minden titkait magáévá tette és a hozzávaló gépekkel el van látva, valamint Münchenben is az elméleti és gyakorlati vizsgátt eddig még senki által meg nem közelített sikerrel vezette.

Férfi-órák.	Frt.	Frt.
Ezüst hengeróra 4 rubinnal	10-12	Arany horg. ór. duplatokk. 62, 65, 70, 80
» aranyszél. ugról.	13-14	» valódi remontoir horgonyórák
» dupla tokkal	15-17	» kristályüveggel 65, 70, 80, 90
» kristályüveggel	15-16	» ugyanaz dupl. 100, 110, 120, 160.
» horgonyóra 15 rubinnal	16-18	
» dupla tokkal 18-20-22		Hölgy-órák.
» angol horgonyóra 15 rubinnal		Ezüst hengeróra 4 rubinnal
» kristályüveggel 18, 20, 22-24		Arany órák 3-mas számu (18 karatos)
» ugyanaz dupl.	22, 24, 26-28	» hengeróra 4 és 8 rubinnal 25,
» valódi horg. remont. fülendöl- huzható kristályüveg. 30, 32, 35.		» 27, 30, 33.
» ugyanaz duplatokkal 35, 37-40		» ugyan. dupla födel. 38, 40, 45, 48.
Arany horgonyóra 3. számu. (18 kar.)		» horgonyóra 15 rub. 42, 45, 48, 50
» 15 rubin. 36, 38, 46, 50.		» ugyanaz duplat. 50, 52, 58, 60
» horg. duplatokk. 55, 58, 65, 70		Serkentők, órával együtt 7 ft. gyer- tyagujtóval 10 ft., 8 napos 12 ft.
» horg. kristályüveg. 42, 45, 55, 65.		Ezenkívül minden egyéb kívánható órák kaphatók, úgy munkás órák is.

Inga-órák legnagyobb választékban saját találmányu új készülékkel, melyeken a tokon kívül legyen az 1-2 vagy 3 nehezékek mind egyszerre fölhasználni, ugyszintén megindítani és a mutatókat igazítani lehet. Körülményes leírás és árjegyzék kívánatra ingyen beküldetik. 1293 (8-0)

10 évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap minden óra vevője. 3 évit pedig minden javítás megrendelője használatai utasítással együtt. A zseborákat függő és fekvő, egyszerűval minden helyzetben és rázkódásban, arányosan és pontosan szabályozva adom által a közönségnek.
Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgálva s minden nemben dús és a legdiszesebb választékban kaphatók. Ezüst óraláncok 3-8 frt.ig, hosszuk 6-15 frt.ig, 3-mas számu aranyláncok rövid 18-70 frt.ig, hosszuk 35-100 frt.ig. Talmiarany, bronz- és aczalláncok is kaphatók. Tárgyak, melyek nem tetszenének, kicseréltetnek. Órák, arany és ezüst a legmagasb árig cserébe elfogadtatnak. Vidéki megrendelések a pénzüsség előleges beküldése, vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek.

Hely szűke miatt időnként megújított névsorozat.

A „VICTORIA” biztosító-társaság,

mely Kolozsvárott 1865. évben alakulván, 1870. zárszámlája szerint máris

3.200,059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bir
biztosításokat elfogad:

- I. Tűzkárok ellen.
- II. Szállítmányi áruk, utoni károsodás ellen.
- III. Jégkárók ellen, mindennemű terményekre. Végre:
- IV. az ember életére,

minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:

I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.
» 30 » 22 » 70 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »
» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »

évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. korévbén fizetendő 1000 ft. kiházasítási vagy neveltetési tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől	18 korévig	20 korévig	24 korévig
» 2 » »	40 ft. 20 kr.	33 ft. 60 kr.	24 ft. 70 kr.
» 3 » »	44 » 10 »	36 » 70 »	26 » 50 »
» 4 » »	48 » 50 »	40 » 10 »	28 » 80 »

évenkénti díjt. A gyermek elhalozása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.

III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalozásakor, a túléló részére fizetendő 1000 ft. biztosítani ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadják a

tulélési csoportok (Assotiatie) biztosításait is.

Minden biztosítási miveleteknél a biztosítottak, anár az első évtől kezdve a társaság 50% nyereményben részesítetnek.
Egyéb módozatokra nézve s különben is mindenkiben bővebb felvilágosítással szolgálunk a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és

a „Victoria” biztosító-társaság
vezérügynöksége Pesten, (régi posta-utca 2. sz., 2. emelet).
Utánnyomas nem díjaztatik. 1189 (17-26)

Pest, augusztus 11-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok együtt; Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikal Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasázbott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígátásnál csak 7 krajczárba számítattik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmnyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos. Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 krajczár.

Dr. Livingstone Dávid.

A jelen év elején, január 22-én, az angol királyi földrajzi társulat összejövetelt tartott, melynek főczélja egy expedició szervezése vala dr. Livingstone fölkeresésére, kiről majdnem három év óta semmiféle biztosabb tudósítás nem érkezett. Az expedició csakhamar meg is alakult és elindult Zanzibár felé, hogy Afrika ismeretlen belsejében Livingstone fölkeresse. Ez alkalommal, miként olvasóink emlékezhetnek, lapunkban a földrajzi kutatások áldozatairól egy cikksorozat jelent meg, a melyben dr. Livingstone-ról annak a reménynek adtunk kifeje-

zést, hogy e jeles afrikai utazót még nem tekintheti hazája és a tudományos világ végképen elveszettnek és valóságos „áldozatnak“, mert ő még eddig csak az „elhangzottak“ közé sorozható, s több mint valószínű, hogy ha tán megtörve és elbetege-
szönni. A dolog megérdemli, hogy elbeszéljük. Egyszer Stanley, a ki, ugy látszik, a „New-York Herald“-nak ide s tova kószáló levelezője, épen Madridban volt, mikor Bennettől, a lap tulajdonosától, táviratot kap, melyben ez őt Párisba hívja. Ide érkezve Stanley, a vállalkozó laptulajdonost ágyban találja. „Van-e önnek valami sejtelve arról, hogy hol van jelenleg Livingstone?“ — kérdi Bennett. „Nincs!“ — felelé Stanley. „Akarja-e őt fölkeresni?“ — kérdező ismét Bennett. „Igen!“ — felelt Stanley. A vándor levelező utnak indult s elszámlálhatatlan ve-

szödségek és kalandok után (csak hideglelésben 23-szor feküdt) végre a mult évi november 10-kén csakugyan találkozott Livingstone-nal Udsidsi-ben a Tanganyika-tó keleti partján. „Afrika jó nagy ország“ mondaná a székely ember, de Stanley egy vörös indián ösztönével követé az utat, mely czélja felé vezetett. Egy csoport arab közt „egy halvány kinézésű, ősz-szakálu fehér embert pillantván meg vörös gyaput kabátban s fején szinehagyott aranypaszományos tengerész-sipkával“ — Stanley azonnal sejté, hogy az senki más

Dr. LIVINGSTONE DÁVID.

nem lehet, mint maga Livingstone, de féltve, hogy az arabok megvetik és kinevetik, ha érzelmeit és fölindulását elárulja, egyszerűen a fehér ember felé ment s közönyösen így szólta meg: „Dr. Livingstone, ha nem csalódom?“ — „Igen!“ — felelé a másik lakonice. Az arabok látva, hogy a két fehér embernek valami fontos közlendője van egymással, udvariasan félre vonultak. Ekkor aztán mindketten kitárták szívöket egymásnak; Stanley a világ nagy eseményeit beszélte el új barátjának, Livingstone pedig földrajzi fölfedezéseiből mondott el sok érdekes részletet. Mind az arabok, mind a benszülöttek együtt örvendeztek az örvendő fehér emberekkel; a lobogókat feltűzték s a tam-tamat (az afrikai benszülöttek dobját) ugyan csak vertek tiszteletökre.
Dr. Livingstone kalandjainak történetét röviden a következőkben foglalhatjuk össze. 1866. márcziusában elindult Zanzibárból s délfelé a Rovuma folyóhoz

ment. Az expedíció, melynek vezére volt, összesen 30 emberből állott. Livingstone Afrika belseje felé tartott a Rovuma balpartján, de szerencsésen szögái nemsokára elkövetlenedtek, s az ismeretlen vidéken rájokváltó ismeretlen jövőtől megijedve, a doktor minden ígérgetése és biztatása daczára is ott hagyták őt s visszatértek hazájukba, mindenfelé azt a hírt terjesztve szét, hogy azért jöttek vissza, mert Livingstone meghalt. A szipoy-ik nem hagyták ugyan el, de folytonosan zugolódtak és lázongtak, úgy hogy ezeket meg ő volt kénytelen elbocsátni. 1866. augusztusában a Mponda fejedelmének területére érkezett, ki egy néptörzs főnöke, mely a Nyassa-tó mellett lakik. Mponda birtokán kipihent magát, Livingstone a Nyassa-tó felső (északi) végéig akarta fölkeresni és megvizsgálni. E vállalat közben történt, hogy még meglévő emberei, a vad bensülöttéktől való félelmükben szintén cserben hagyták, s hogy szégyenletes eljárásukat némileg megmenthessék, ezek is a Livingstone állítólagos halálával álltak elő azoknak, a kik hazatérésük okát kérdezték.

1866. decemberében egy csapat bensülöttet szedve össze, Livingstone elhatározta, hogy a Nyassa-tó felé északra egészen a Tanganyika-tóig hatol. Utjában több apró birodalmat menve keresztül, végre Kazembe király országába érkezett, hol egy Khambezi-nek nevezett folyón kellett átkelnie. Itt nem kis zavarba jött, mert egy darabig sehogysem tudta elképzelni, hogy e folyó melyik voltaképpen, honnan jő és hova megy? Zavarát még növelte az a körülmény, hogy portugál utazók már jóval előtte gyakran hoztak hírt egy ilyen folyam létezéséről s azt állították, hogy az a nagy Zambezi folyónak egyik mellék folyója, mely semmi összeköttetésben sem áll a Nilussal. Dr. Livingstone nem igen volt hajlandó ez állításnak hitelt adni s elhatározta, hogy maga fog meggyőződni a Khambezi forrásáról és hova szakadásáról. 1867. elejétől 1869. márciusáig középig összeviszta járta e folyó partjait, hiven följegyezve annak útját és helyreigazítván a portugál utazók tévedéseit, s végül bebizonyítva, hogy a Khambezinek semmi köze a Zambezihez. Először is meggyőződött a felől, hogy a portugálok Zambezije és a Khambezi két egészen külön folyó; másodsor pedig, hogy a Khambezi a Nilus fő forrását képezi. Ugy találta, hogy a Nilus a déli szélesség 15-ik foka körül eredvén, egyenesen észak felé tart, és így 2600 angol mérföldnyi rendkívül hosszú utat tesz meg, míg a tengerbe szakad. E vidéken még több kisebb-nagyobb fontosságú fölfedezést téve s biztos tudomást szerezve a felől, hogy a Khambezi tökéletesen független, önálló folyó, visszatért Kazembe király birodalmába és innen Udsidsi felé utazott, a hol 1869 elején több levelet irt s azokat hírnököktől el is küldé, de a melyek nem jutottak el Európába. Itt megpihenve, újabb — smiként remélte — utolsó kutatási útjára tette meg a szükséges előkészületeket.

Udsidsit 1869. júniusában elhagyva, Ugubha nevű tartományon hatolt keresztül és 15 napi utazás után Manyuembába, egy teljesen ismeretlen vidékre érkezett. Itt veszedélyes betegség támadta meg, mely kutatásainak örökre véget vetni fenyegetőzött. Lábai daganatok fejlődtek, s hat hónapig kénytelen volt várni és remélni. Mihelyt meggyógyult, azonnal észak felé indult, s csakhamar egy Lualaba nevű széles folyóhoz érkezett, mely északi és nyugati irányban folyt, de később egyszerre délnek fordult. Erősen gyanakodva, hogy e folyó nem lehet más, mint a Khambezi folytatása, mint lelkiismeretes kutató, addig jött-ment, míg

föllelte a pontot, a hol a Lualaba és a Khambezi folytatlagosan egyesülnek és így csakugyan rájött, hogy a kettő valóban egy és ugyanazon folyóvíz. Az utóbbi folyását több száz mérföldön át követve, végre 180 angol mérföldnyire jött a Nilus azon részéhez, melyet már előbb megvizsgált; itt emberei föllázadtak és ott hagyták. Most már sem lelmi szere, sem kísérői nem lévén, kénytelen volt Udsidsibe visszatérni, hova 1871. okt. 16-án kifáradva és betegen érkezett meg. Itt és így találta meg őt Stanley nov. 10-én.

Ennyi az, mit eddig Stanley elbeszéléseiből s magának Livingstone-nak a „New-York-Herald“ban közölt két leveléből róla tudni lehet. Mikor Stanley Afrika belsejéből visszatért, szembe találkozott a Livingstone fölkeresésére és segélyezésére küldött expedíció embereivel, kik hallva, hogy a híres utazó él s csupán 50 fegyveres emberre, némely orvosszerekre s más jelentékenyebb tárgyakra volna szüksége, fölhagytak a tovább utazással s intézkedve, hogy Livingstone a szükségeseket biztosan megkaphassa, visszatértek Zanzibárba s onnan Angliába. E nem éppen bizonyos eredménnyel az angolok nincsenek megelégedve s haragsznak az expedíció vezéreire és tagjaira, hogy feladatukat oly könnyelműleg abban hagyták. A királyi földrajzi társulat erősen el van határozva, hogy az ügyet multhatatlannul tisztába hozza és Livingstone ismét fölkeresteti, ha rövid idő alatt biztosabb tudósítást nem kaphat hogy- és hollétéről. Megeshetik, hogy a segélyt vívó karaván, melyet a föloszlott expedíció vezetőinek beleegyezésével Stanley állított össze és indított utnak, nem éri el célját, s akkor Livingstone ismét segély nélkül marad. E bizonytalanságnak akár véget vetni a londoni földrajzi társulat.

Dr. Livingstone arczképe, mely lapunk élén látható, nem jelenlegi öszetört, megagott állapotában tünteti föl a híres utazót. Az utóbbi évek fáradozásai, nélkülözései és szenvedései nagyon megviselték őt. Különböző korára nézve sem tartozik többé a fiatal, erőteljes férfiak közé. 1817-ben született Blantyreben, Skócia egyik mezővárosában; atyja kisebbrendű theakereskedő volt. Mint gyermek, egy gyárban dolgozott, de nagyon szeretett olvasni és tanulni. Később több télen át a glasgowi egyetemet látogatta, mint magántanuló, míg az év többi szakában egy gypatszóvő-malomnál foglalkozott. Elhatározta, hogy hittérítő lesz, e hivatásra kezdett készülni, de nemcsak a teológiát, hanem az orvostant és gyógyászatot is hallgatta. 1840-ben mint a londoni hittérítő társulat egyik tagja Dél-Afrikába utazott és ott maradt 16 évig. Messze a földrés belsejében élt a becsúánok közt, kiket a művelt Európa erkölcsére és mesterségeire oktatták s a keresztyén hitre téríteni törekedett. Innen gyakran indult ki fölfedező utakra. 1849-ben a Kalahari-pusztaságon keresztül egészen a Nyami-tóig hatolt. 1851-ben a Zambezi folyót kereste föl. 1853—56-ban Afrika déli részét egészen keresztül utazta Loandától Quilimaneig. 1857-ben visszatért Angliába, hol nagy kitüntetésekkel fogadták, először mint hittérítő, ki az emberiség javáért fáradozott, másodsor pedig mint tudományos utazót, ki a földirat és a népisme körül szintén kitünő érdemeket szerzett. Ekkor nevezték ki közép-afrikai brit konzulnak. 1858—64-ig a Zambezi folyó vidékét vizsgálta meg. Neje, kit 1840-ben vett el, méltó társa volt hittérítési fáradozásaiban s ez előtt néhány évvel hunyt el Afrikában.

Utirájait két külön munkában írta le.

Az egyiknek czime: „Hittérítési utazások Dél-Afrikában“; a másik: „Utazás a Zambezihez stb.“ Ez utóbbi munkájából 1867-ben lapunk is több rajzot és leírást közölt.

Sámi Lajos.

Engesztelődés.

Kik éltemet megkeresíték:
Azokhoz szóljon ez a dal!
Enyém volt a kín és a küzdés;
Legyen övék a diadal!
Legyen övék a diadal, mely
Boldogságot hirdet. —
Ki tudja, ha ök nincsenek, tán
Most is kellene küzdeni.

Kik éltemet megkeresíték:
Én megbocsátok ő nekik.
Oh, sok volt, a mi tépette lelkem!
De egykor minden bételik.
Bételt im az ürmöpohár is;
Kihajtam! s most a béke hi. —
Ki tudja, ha ök nincsenek, tán
Most is kellene küzdeni.

Kik éltemet megkeresíték:
Ne bántsa őket e tudat;
Szívem erős volt s elviselte.
Kegyetlen, vad bánalmukat.
Söt koblem' e harc megédzé, s most
Jöhetnek a sors vései! —
Ki tudja, ha ök nincsenek, tán
Most is kellene küzdeni.

Kik éltemet megkeresíték:
Legyenek áldva igazán!
Elrablák mind, kiket szerettem,
De hírok él e szép hazán!
De hírok él, az én híremmel,
S ezt senki el nem veheti! —
Ki tudja, ha ök nincsenek, tán
Most is kellene küzdeni.

Kik éltemet megkeresíték:
Fogadják hálaszózatom!
Oh, mert a jónak győzni kell, bár
Hosszu, nehéz s zord utakon!
Szívem jó volt s oly szívre leit, mely
Sebeimet most befedi. —
Ki tudja, ha ök nincsenek, tán
Most is kellene küzdeni.

Kik éltemet megkeresíték:
Ölelésemre jöjenek!
S én bennök egy-egy hü barátára.
S nem ellenségre ismerem.
Feledve lesz örökre minden!
Legyenek üdvöm részesei!
Hisz hogyha ök tán nincsenek, még
Most is kellene küzdeni! —

Benedek Aladár.

Egy falusi precceptor története.

(Folytatás.)

VII.

Az öreg Karikásnak többször panaszkodtam, midőn tanítványaim napról-napra fogytak, elképzelhetik tehát, minő örömmel közöltem vele azt, mi sorsomon oly váratlanul könnyített. Mindentörzasszerű világításban láttam. Elbeszéltem neki, mint fogok tanítva tanulni. Az öreg csak hallgatta, a nélkül, hogy egy szót szólott volna. Egyszerre azonban hozzám fordult és kérdé: Vajjon van-e rá engedély a plébánostól?

— Micsoda engedély? Azt hiszem, a plébános ur be fogja látni, hogy levegőből nem élhetek.

— Ez mind igaz, de az unitáriusoknak nem taníthatod a kátét, a mi pedig a számvetést, földmérést és könyvvezetést illeti, kérdés, hogy abba a plébános ur beleegyez-e?

— De az istenre kérem, mi lehet ebben rossz? És hogy tilthatná meg a plébános ur, az én jóltevémet, ezt?

Az öreg Karikás vállat vont és nyugodtan csak ezt válaszolt:

— Döme, fogadj nekem szót és kérj tanácsot a plébánostól.

— Ugy van Döme, — mond Kata néni, — ne tegyen semmit a plébános ur tudta nélkül. Mert ha az esti órák miatt megkérdezte volna őt, maig is itt volna nálunk és az egész „falu szája“ féle dolog nem történik.

E szavak megleptek és kérdőleg néztem az elspadt öreg tanítóra, ki feleségére tekintett.

— Mondtam, hogy e dologról senkinek se szólj, de hiában ilyenek az asszonyok, a titoktartás nem kenyerik.

— Oh, ezért nem lehet haragudnod, köteleességünkben áll Dömét figyelmeztetnünk, mert különben mi lennénk szerencsétlenségének okai.

Erre fölkel az öreg tanító, kinézett, becsukta az ajtót, leült és így szólt:

— Igazad van. Nem akartam Döme megmondani, mert tudtam, hogy fájni fog. Fialtal vagy még, tehát illő, hogy figyelmeztessék egyre vagy másra, melyből kellemetlenségek származhatnának, mert örökké bántana, ha szememre kellene vetni, hogy nem intetek.

Azután halk hangon elbeszélte, hogy a legjobb forrásból tudja, miszerint az egész „falu szája“ történetkének szerzője a plébános huga volt, s hogy ez a plébános megbízásából tette azt, a mit tett.

Midőn erre azt feleltem, hogy ez lehetetlen, hogy a plébános javamat akarta mindig és becületes ember, ki ily dolgokra képtelen, s hogy végre is nem értem, miért lett volna ő ellensége a fölötték oktatásának, az öreg Karikás komolyan így szólt:

— Te Döme, igen jó és okos tanító vagy, de az emberek nem ismered. Azt hiszed, mivel te őszinte és igaz vagy, hogy a világ is az. Ez öreg hiba. Az emberek csak saját érdekeiknek kövcsái, s hidd meg, a papok valláskülönbség nélkül tudatlanságban szeretnék tartani a népet. Minél tudatlanabb a nép, annál könnyebben vezethetik. Ezért nem tetszett plébánosunknak a fölötték oktatása. Meddig a katekizmust és bibliai történeteket tanítottuk, addig tetszett neki, de midőn a helyesírást, könyvvezetésre oktattuk, és könyvek és hírlapok olvasására buzdítottuk őket, akkor veszedelmesnek tetszett neki az egész, és gyökerében igyekezett elfojtani a gonoszt. Bezárhatta volna az iskolát is, de ha ezt teszi, akkor világosan elárulná volna, hogy nem szereti, ha hivatás tanulnak, és ez sok ellenséget csinált volna neki a faluban. A „falu szája“ féle történetek tehát egészen kopóra jött neki; és ezért kellett neked Écskára menni. És most unitáriusokat akarsz tanítani. Ez előtted egyszerűnek, természetesen tetszik. De jól vigyázz. Komolyabb mint gondold. Az unitáriusok unitáriusok, ezt jó lesz nem feledni. Hallgass rám Döme. Ne tégy semmit a plébános beleegyezése nélkül, és különösen őrizkedj azt bevallani, hogy már szavadat adtad. Ha tudta nélkül tész valamit, csakhamar meg fogja tudni, mert ha te meg nem mondd, megmondja más. És akkor aligha rosszabbul nem járnál, mint a multkor.

Az öreg tanító szavai megdöbbeneteket. Nem hittem ugyan el szóról szóra mindegyik szavát, de beláttam, hogy nem beszél pusztán a levegőbe. Megigérttem, hogy követni fogom tanácsát. Az egész mise alatt egyébiram gondoltam, mint hogy mi lesz én belőlem, ha a plébános ur bele nem egyezik. Valóságos lánban voltam, midőn a sekrestyében levetkötöttem a főtisztelendő

urat. Nem tudtam, mihez kezdjek. Ugy látszott, észrevette, mert a mint a templomból kiment, így szólt:

— Nos — mi baj?

Bevallottam neki szóról szóra mindent. Egy ideig szemembe nézett és így szólt: — Hogyan? Igaz volna? Tehát az unitáriusok hozzá akarják járni gyermekeiket?

— Hozzám, főtisztelendő ur. Az öreg Bizon Márton legalább biztosított arról, ha könyvvezetésre és földmértanra tanítom őket.

— Tanítsd, a mire akard — mondá nevetve. — Én édes istenem, hisz a levegőből csak nem élhetsz. Jól van, beleegyezem. De nagyon jól teted, hogy előbb értesítettél, s ha netán nehézségek forognának fenn, számíthatasz reám.

A plébános tehát nemcsak hogy beleegyezett kérésemben, de úgy látszott hogy még örül is neki, és lakása előtt kezet is nyújtott, a mit még sohasem tett.

Az öreg Karikás és felesége kíváncsian vártak reám.

— Nos? — kérdék, midőn beléptem. — Minden sikerült. Beleegyezett — mondám — újogva. — Keresni sem lehet nála derekabb embert.

Azután elmondtam a legapróbb részletekig mindent. Az öreg Karikás és felesége nem tudták mire vélni a dolgot.

— Különös! — mondák, — igazán különös! No de annál jobb! Most legalább rendben vagy. Nem vethetnek semmit is szemedre. Szó a mi szó, de nem hittem volna. Elváltunk és haza mentem boldogan, tele a legszebb reményekkel.

Fölséges nyári alkony volt, úgy hogy többször meg-megálltam. A levegő csodásan édes zsongás tölté el, s a hosszú völgynyíláson túl az öreg Nádvalusi majorja lobogó pásztorútként ragyogott az erdőben. Mire hazaértem, már beesteledett.

VIII.

Másnap reggel eljöttek a kis unitárius gyermekek, egész napra magukkal hozva egy kis táskában ételüket. Először tanultak, azután ettek az iskolában. Később kirándultak a környékre és csak este tértek haza. Rendszeren tanítványaim közül is öten részt vettek, egy hogy meglehetősen jóveltem volt, és nemcsak ruhát és könyvet vehettem, hanem szállóimnak is küldhettem haza valamit. E napjaimra mindig örömmel gondoltam. Nappal dolgoztam, tanítottam, este beszélgettem az öreg erdőkerülővel és föllegvárakat építettem. Oh de az a légvár hamar elűnt, hamar elenyészett! Reggelként, ha összegyülekezünk, mérő eszközökkel megindultunk ki a mezők és földek felé. Földmérünk mindent, a mi csak fölmérhető, s a szénagyűjtők és tehénpásztorok nem egyszer jóízűt nevettek fölöttünk, midőn agyonizzadva láttak bennünket szakadatlanul hajlongani. És a tanítás igen szép eredmények kel haladt előre. A nagyobbik fiu már több pontot maga is fölmért, és egész öröm volt nézni, a mint egy bokor aljában neki ült a számításnak. Azóta is meggyőződtem, hogy az én rendszerem nagyon jó volt, a mit pusztán könyvekből tanulunk, azt hamar elfelejtjük, de a mit saját megfigyelésünk és tapasztalatunk által tesztünk magunkévá, azt nem felejtjük el soha. Két hónap alatt minden tanítványom egyformán meg tudta fejteni a kisse nehezebb földványokat is, s oly jól éreztem magamat közöttük, hogy szivemből hálát adtam a gonosz nyelvnek, kik engem az écskái hegyek közé üztek. De fájdalom, e megelégedett csöndes élet nem volt tartós. Csakhamar tapasztalnom kellett, hogy „a falu szája“ féle történetnél még egy keserűbb van fenn-

tartva számomra, oly keserű, melyre maig is undorral gondolok vissza.

Augusztus közepe táján meglátogattam a plébános. Körül néz kiséssé az iskolában — mondá. Mindent rendben talált; úgy látszott, meglepte a mit látott és hallott. Leginkább a kis unitáriusokon csodálkozott, kik nyugodtan és szeszesen feleltek kérdéseire. Többi tanítványaim se jöttek ugyan zavarba, de a plébános jelenléte mégis megfélemlítette őket. Azonban minden jól végződött, s miután megelégedését fejezte ki, eltávolt. Elkísértem egész a völgynyílásig. Utközben többször megdicsért és kérdezősködött a kis unitáriusokról, s valjón gyakran járok-e hozzájuk, s meg vannak-e elégedve a szülők velem. Én minderre őszintén válaszoltam, hogy a jövő télen még a kisebbeket is kezem alá szándékoznak adni. A plébános figyelemmel hallgatott rám, s csak közbe-közbe mondá: „Jól van Döme, igen jól van, az ut, a melyen vagy, javadra válik.“ — Végre elváltunk, s én büszkén tartottam haza felé. Mi várt azonban reám, elmondom azt is.

(Vége követke.)

A Kárpátok.

(A „Times“ után.)

(Vége.)

Csak természetesnek találhatjuk, ha valaki azt kérdi: honnan van, hogy napjainkban, mikor vállalkozó szellemű utazók fölbeentették a titok fátyolát, mely oly sokáig tartá elfőve a Nilus forrásait, s mikor már majd mindenki kezdi megenni Svájc, Tirol vagy a német fürdők egyhangú, mert megszokott élvezet, egy terjedelmes hegyvidék, mely annyi érdekességgel kínálkozik, alig látta még eddig a mulatságot és üdülést kereső idegenek nyomait? E körülmény annál különösebbnek tűnik föl, ha elgondoljuk, hogy e tájakon az eddigél ismert vegyartalmu és erejű gyógyforrások közül mindenféle faj és ezeknek valamennyi fokozata képviselve van, és valóban majdnem hihetetlennek látszik, hogy az egészségkereső utazók még eddig nem tudták fölfedezni azt a helyet, a hol gyógyulást találhatnának majd minden oly baj számára, melyek gyarló testünknek úgy szólna örökségei.

A magyarázat egy szóban megadható. E vidék eddig hozzáférhetetlen vala, s még most is csak elérhetetlen csalékkal kínálnám olvasóimat, ha épen a jelen év tavaszán egy oly vasutvonal nem nyílt volna meg, a mely a nyugoti Kárpátok területét egész hosszában átmettse, annak egy részét a világhoz közelebb hozza. Ez az ugynevezett *Kassa-oderbergi vasút*, Magyarország északi részében, a legszebb alpvídekken megy keresztül. Ez pedig még csak a kezdet; mert vasutak vannak épülőfélben a legtöbb széles, nagyobb völgyön át, melyek a Kárpátokból dél felé ágaznak le, és így e vidék ma holnap minden irányból megközelíthető lesz. E vasútvonalok közül a legfontosabbik a jövő évben már kész lesz. Remélhető, hogy e vasuti közlekedés új korszakot fog megnyitni a Kárpátok számára.

A közlekedés hiánya és a látogatóknak aránylag csekély száma természetesen gátló hatással volt az utazás könnyiségének és az otlakás kényelmeinek kifejlődésére; de azért a távolságot egyik ponttól a másikig még sem oly nehéz legyőzni, s habár nem találhatjuk is föl itt a svájci fényes hoteleket, azért az olyan utazó, ki alkalmilag nem retten vissza egy kis lovaglástól, mégis úgy találandja, hogy élvezete jóval felül fogja mulni azt a kis kényelmetlenséget, melyet azért ki kellett állania. Még a nyelvek bábeli zürzavara sem okoz akkora nehézséget, mint egyelőre gondolnók, mert egy kis németnyelv-ismerettel épen oly könnyen boldogulhatunk itt is, mint például Tirolban.

Itt Pozsonyban a Kárpátoknak, úgy szólna előrsín gyökny. Ha Bécsből a Dunán jövőnk le gözhajóval, alig hagytuk el az erdőborított szigeteket tömkelegét, melyek a kilátást előbb elzárják előlünk, midőn a távolban két dombot veszünk észre; mindkettőt várromok körbeáraszák. Az első, egy igen festői, meredek szikla, mely a folyam közepéből emelkedik föl, Dóvény várának Ma-

gyarország egykori határerősségének romjait hor-
dozza, melyekből csak egy pár apró torony és a
körfalaknak némi csekély maradványa látható; a
másik a folyótól nem messzire Pozsony városa
mögött emelkedik s rajta egy fényes császári és
királyi lak tömör romjai diszlenek. E két halom
tekinthető nyugoton a Kárpátok véghatárának, és
különösen a második nem érdektelen bejáratot
képez a hegyvidékbe, mert csúcsáról, ámbár alig
400 láb magas, a Duna völgyén jó távolra ellát-
hatunk, s így egy tekintettel átfuthatjuk az ugy-
nevezett kisebb magyar síkságot, mely az észak
felé vonuló Kárpátok és a keletnek tartó Duna
folyam közt terül el. Jelenleg, épen az aratás
kezdetén (megjegyzendő, hogy e levél jul. 10-én
kelt) leírhatatlan szép látvány kínálkozik e ma-
gaslatról a hullámzó arany kalászkokkal borított
szántóföldekre, melyeket közvetlenül a dombok
lejtőin zöld szőlőkertek szegélyeznek, és a tulnan
emelkedő hegységek sötét rengetegeire, míg jobbról
a homályos távolban a stájer Alpok integetnek
felénk, előrsükkal a Schauberggel.

A várhegyen és alant a városban most min-
den oly csendes, nyugodt. Nyugalomba lépett

szerepet játszott; a „koronázási domb“ az, melyre
ősi szokás szerint Magyarország minden ujjonnan
megkoronázott királya, szent István köpenyébe
öltözve s fején a szent király koronájával, fello-
vagolt és kivont kardjával a világ négy tája felé
vágott, annak jeléül, hogy a királyságot minden
ellenesség ellen meg fogja védeni, bármely irányból
jőjön is az. Mindez, magával Pozsonnyal együtt,
inkább a mult időkbe tartozik már, mint ajjelenbe,
de azért biztosan remélhető, hogy a város, — a
Duna szomszédsága és a vasúti összeköttetés
folytán, mely utóbbi azt az ország e részében
előbb-utóbb a közlekedés központjává teendő, —
ha nem épen királyi lakká is, de legalább jelen-
tékeny iparos és kereskedelmi helylyé ismét föl
fogja küzdeni magát. *Sámi Lajos.*

A pesti közbághid.

I.

Mult hó 27-én vette át Pestváros közönsége
azt a nagyszerű épületet, melyről „közbághid“
név alatt annyiszor volt szó a hirlapokban, s mely-

ez fogadtatott el s bízott meg a terv valósítá-
sával is.

1870. márczius közepén látták hozzá a mun-
kához teljes erővel. Eleinte az volt a terv, hogy
a vágatási kényszer csak a szarvasmarhára szorít-
kozzék, csak később ment határozatba, hogy egyéb
kimérésre szánt állat is ugyanazon rendszabály
alá essék, a mit orvosrendészeti tekintetből csak
helyesolni lehet. Egyuttal határozatba ment, hogy
a közbághiddal együtt egy marhapiacz is felállít-
tassék 18,000 □ ölnyi területen, a szükséges épü-
letekkel, szinte Hennicke terve szerint. A vágóhid
költségeit 1.100,000 frttal irányozták elő, hanem
valósággal 1.324,267 frtba került. A marhapiacz
épületei s maga a marhavásártér berendezése
350,000 frtba jött, úgy hogy e telep felállításának
összes költsége 1.674,267 frtra rugott. Ez összeg
33 évi törlesztésre a kölcsönalapból vétettet.

A mi a vágóhid fölépítésénél követett rend-
szert illeti, a vágótermek, külön osztályokkal a
francia, a hűtőtermek, a földszint felett álló jég-
vermekkel pedig az amerikai rendszerből vannak
véve. Az istállóban 600 darab marha helyezhető
el, s a harmincz vágótermében — mely szám még

Pesti közbághid: Marhaistállók, vágókamrák.

katonatisztek és hivatalnokok, s télen át a kör-
nyék mánásai és nagybirtokosai lakják Magyar-
ország egykori fővárosát. Nem így volt ez hajda-
nában, mikor még Pozsony a magyar királyok
kedvenc lakhelye vala, és 1526 óta, míg Magyar-
ország nagy része Budával együtt a törökök
kezeben volt, az ország első városává emelkedett,
s az is maradt egészen a mult századig. Sőt még
azután is, a mikor már megszűnt az ország név-
leges fővárosa lenni, megmaradt Pozsony annak
a helynek, hol az országgyűléseket egészen 1848-ig
tartották, és a hol a Habsburg-házból származott
királyokat, a most uralkodó Ferencz József
kivételével, megkoronázták. A magyar ország-
gyűlések legfontosabb határozatainak jó nagy
részét, a többek között a mostani uralkodó ház
örökösödési jogát a később ez örökösödési jognak
a női ágra történt átruházását illető törvény-cziki-
ketet is itt hozták.

Igy tehát e várkastély, melynek csupasz falai
és omladozó tornyai előtt állunk, a legutóbbi há-
rom század alatt Magyarország történetének leg-
nagyobb részét díszes termeiben látta legördülni,
és ha a Duna felé tekintünk, egy kis halmozat
vehetünk észre, mely abban szintén igen fontos

hez fogható, hasonló célra emelt épülete csina és
czélszerű berendezésre nézve Európa egy fővá-
rosának sincs.

Az érdekes épület, mely a közbághidat és
Pestváros marhavásártérjé foglalja magában, sok
tekintetben nagy fontosságu. Oly szükséges in-
tézet az, hogy nagy, népes városok nem nélkülöz-
hetik s a tapasztalás is azt mutatja, hogy ezt igen
sok nagy város belátta már. A pesti közbághid
felállításának eszméje ez előtt már tizenkét évvel
megpendített, csak hogy az erre vonatkozó
tárgyalások czélhoz vezetni nem tudtak, mígnem
1867-ben Saumrák városi főmérnök gyakorlati
tapasztalatok és Hennicke építésznek a német-,
francia-, olasz-, angolországi, svájci és belga
közbághidokról épen akkor megjelent műve alap-
ján terjedelmes programot terjesztett elé a pest-
városi közbághid és marhavásártér felállítására
vonatkozólag.

E programot a városi hatóság elfogadta, a
vágóhid fölépítését elhatározta, s miután a sorok-
sári ut végén, közel a Dunához egy 10 holdnyi
területű telek is kijelöltetett: csodót hirdettek a
terv elkészítésére. A beérkezett hat pályamunka
közt a Hennicke-é találtatott jutalomra méltónak,

szaporítható — 180 marhat lehet levágni napon-
ként.

Az egymást kiegészítő két telepet a vasutal
összeköttetésbe hozzák, a sorok-sári vámot pedig
kívül helyezik a vágóhidon. E vám számára külön
épület emeltetett, mely 46,424 frtba került. A
vágóhidhoz vezető utakra pedig 61,896 frt lett
megszavazva s az utakat már építik is. A vasúti
összeköttetés és a kiszálló és lerakodó helyek el-
készítésére 129,700 frt szükséges. Ez összeg fede-
zésére a kormány kéretett fel, miután a város a
Buda és Pest indóházait összekötő vasút terület-
ét ugy is ingyen engedi át.

Az építkezés mind Hennicke sz. mélyes veze-
tése alatt történt, de a föfelügyeletet a pestvárosi
husbizottság viselte *Kammermayer* Károly városi
tanácsos elnökele alatt.

Pestváros áldozatkészségének sikerült rövid
két év alatt az orvosrendőri és államgazdasági
tekintetből annyira fontos közbághidat és marha-
piacot felállítani, oly módon, hogy arra valóban
büszke lehet.

Egyik képünk a vágóhid főbejáratát ábrázolja.
Ez a sorok-sári utra nyíló homlokzaton van. A
főkapu két oszlopát két kőfaragvány ékíti, az

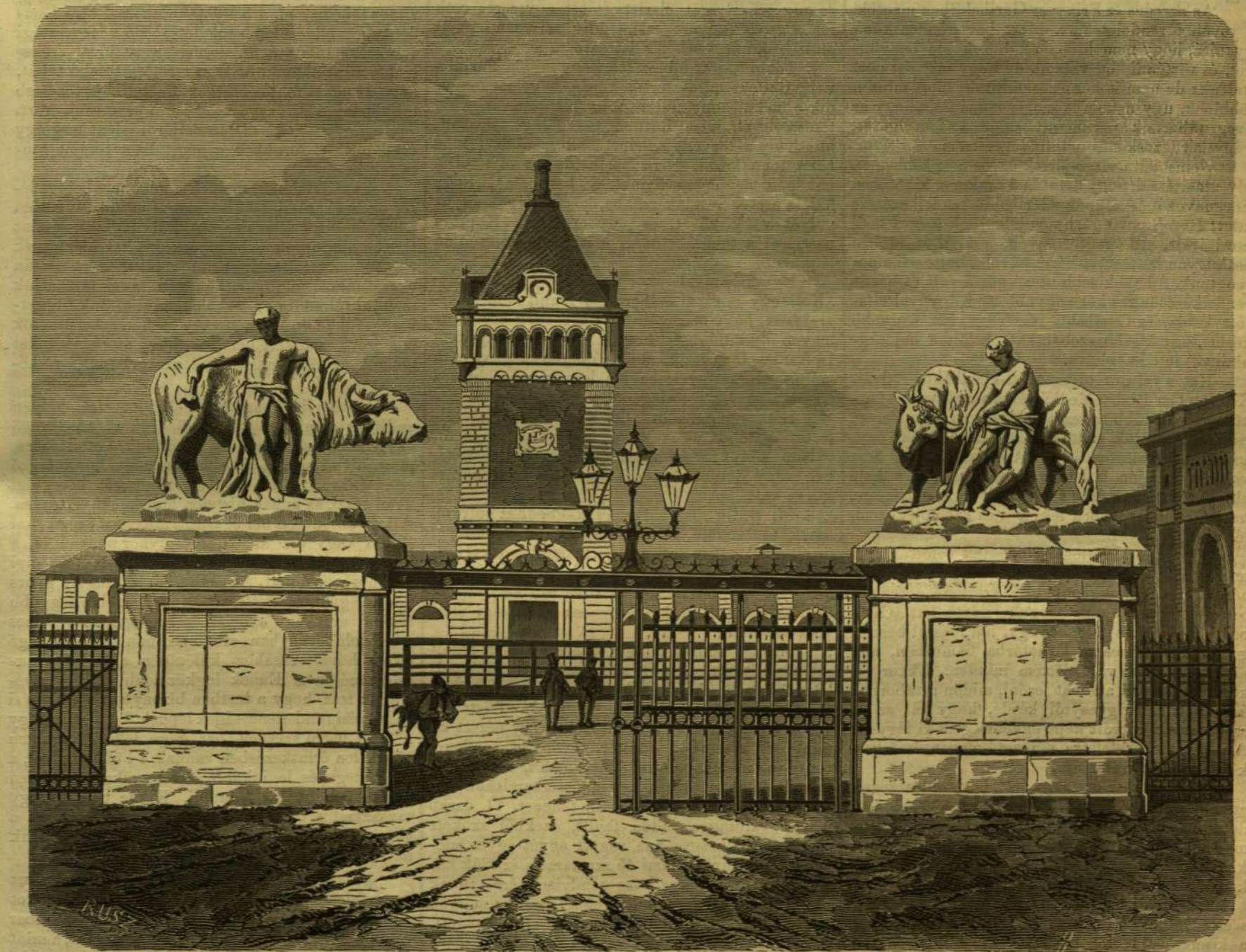
egyik egy bikát vezető, a másik egy bivalylyal
küzdő férfit ábrázolja. Mind a kettő *Begas* Rein-
hold berlini tanár mintája után készült, 8 láb
magasságu s egy-egy 500 mázsa súlyu sósakuti
kőből készült.

Másik képünk a nagy telep közepét elfo-
laló marhaállástól jobbra és balra álló épületek
egyikét tünteti föl. Itt vannak a marha-istállók,
vágókamrák és a föld talaja fölötti jégtartók.

Az istállók vassineken nyugvó tüzmentes
boltozattal vannak ellátva, talajuk pedig kongó
tégllával kövezve. Az istállók felett elkülönített
fedél és felhuzó erkélyekkel ellátott takarmány-
padlások vannak.

Az istállók ganjlefolyókái vízzárat által a
leveztető csatornába torkolnak, a marhaitatásra
szolgáló márvány-vályuk a vízvezetékkel töltet-
nek meg, a vízfölsőleg pedig az istállók öblöge-
tésére szolgál.

A fődött udvarok, a melyek az apróbb marha

Pesti közbághid: Főbejárat.

vágására használtatnak, 5 öl szélességgel bírnak s
homlokzatukon vasrostélyokkal zárhatók el.

A francia modorban épült vágó-kamrák
osztályzatokkal bírnak, hossza mindegyiknek 7,
szélessége 4 öl, magasságuk 17 láb. Tüzmentes bol-
tozatuk, s cementbe rakott kölemezekkel borított
faluk van s betonregegen fekszenek. Minden vágó-
kamra vízvezető csővel s lecsapoló csatornával
bir, belső falai pedig márványtáblákkal vannak
kirkva.

Egy-egy csoportban van 20, összesen tehát
40 vágókamra. Egy ily kamrában egyszerre 6 db
marhat lehet levágni.

A jégtartók padozata vaslemezekből készült
s 50,000 mázsa jeget fogadnak magukba, mely
egész október haváig eláll. — A jégtartók alatti
hűlőkamrákban a marhahús a jég érintése nélkül
hosszu ideig fris állapotban tartható el.

A vágóhid és marhavásártér egész látképét és
a többi részletek leírását jövő számunkban ho-
zandjuk.

Garibaldi tábornoknál 1862-ben.

— Egy vezérkari tiszt naplójegyzeteiből. —

Milanóba érkezésem után való napon 1862.
május 21-én Trescoriba rándultam, hol akkor
Garibaldi egészségi és politikai okoknál fogva
időzött, és a hol én neki bemutatandó valék. Az
idő gyönyörű szép volt, a milyen csak Olaszor-
szág ege alatt lehet egy májusi napon. *Frigyesy*
őrnagy társaságában utaztam, mint a ki megbizva
volt, hogy engem a tábornoknál bemutasson. Az
őrnagy, kívül rövid ismeretségünk dacára barát-
ságot kötöttünk, nagy tisztelője volt a szép ter-
mészetnek és értett a fűvészethez is; utközben
a meglepő szép tájakra és helyekre figyelmeztetve,
és egyes helyekről bővebb magyarázatokat is adva,
a legjobb kedélyhangulathoz hozott. Vasuton utaz-
tunk ugyan, de Lombardia legegzebb tájain men-
tünk keresztül, és Brescia, Bergamo gyönyörű

neki, megülett és hogy magát mint valami nagyon
fontos személyiséget ismertesse meg, igen sokat
okoskodott, míg végre azzal szabadított ki ma-
gunkat körmei közül, hogy a tábornok már való-
színűleg haza érkezett és vár bennünket. Ugy
is volt.

A szálloda udvarán több nemzetőr sürgött-
forgott; épen a tiszteletőröket válták fel, kik Ga-
ribaldi személye biztosítására voltak az ajtó előtt
fölkülvén; és én ezt nem is tartám feleslegesnek,
mert sok kellemetlen arczu egyént láttam ott az
udvaron járkálni és az asztaloknál inni.

Egyik asztalnál, mely a ház árnyékos oldalá-
nál volt felállítva, Garibaldi két fia és még egy
pár egyén bab-tisztoztatással foglalkoztak. E hü-
velyes, nagy fajta bab épen akkor érkezett Kap-
reréből az öreg ur számára, a ki e saját természet-
ményét rendkívül szereti.

Megtudva, hogy már honn van a tábornok és
kérdőzködött is fölölünk, rögtön fölmentünk

hozta. Conti ezredes jelentett be, és azonnal be is
vezetett. *Garibaldi* az ajtóig elénk jött; levette
pörge kis kalapját és kezét nyujtotta. A szobában
még két polgári egyén volt; az egyik közülök
Cairolí, országos képviselő, és benső barátja Ga-
ribaldinak; a másik pedig titkára, ki Amerikában
is vele járt: *Basso Giovanni*. Leültünk. Én vele
szemköt. Meg voltam lepve e nagy ember jóságú,
kedves modora által; kérdőzködött sok minden-
ről és mint mondá, igen örül, ha egy magyar
honfit láthat körében; de hozzátette: „nem sok
kilátásunk van a szabadság érdekében jelenleg
valamit tehetni, de azért ne csüggedjünk, és mű-
ködünk előre is tehetségünk szerint, hogy ha az
idő int, készen legyünk.“ Fölszólított továbbá,
hogy bármi ügyben is segítségemre lehet, fordul-
jak hozzá mint atyámhoz, és egész őszintén
mondjam meg, ha anyagi szükségem vannak. Én e
sziveségét nem vettem volna igénybe, ha
mindjárt szükségem lett volna is rá, de nem is
voltam oly igen rossz anyagi helyzetben.

Közlekedés

*(Az állandó Duna-híd), mely a Margitszigetenél fog épülni, 4 millió 200,000 fiba kerülendő, s elkészítésével a Guin és társa nevű párisi cégé bizott meg.

*(A magyar nyugati vasút) székesfehérvár-vezspremi vonalrészenek műtanrendőri bejárása kifogástalanul befejezve, az üzlet-megnyitás napjaitól augusztus 9 ke tüzetteti ki.

*(A levelezési lapok) árát, melyek Németországgal váltaknak, leszállították 2 krajczárra; illetőleg 1/2 ezüst garasra az eddigi 5 krajczárról. A Németországból természetlenül jövő levelekért pedig ezentúl tíz krajczárt kell fizetni.

Mi újság?

*(Petőfi Sándor születésnapjára) vonatkozólag a „F. L.” egyik utóbbi számában érdekes leírást olvashatunk. Az utazó Kis-Köröst csupa kíváncsiságból látogatta meg, hogy közelről láthassa a helyet, hol a jeles költő született. A kis nádfedeli házat, melyben mindössze két szoba van, jelenleg Martinovics odaváló gazda bírja, ki kegyeletben tartja a nevezetes kis házat. A ház egyik részén márvány emléktáblát olvasható: „Itt született Petőfi 1822. december 31-én.” — Az utazó megemlíti, hogy megkérdezték a tulajdonostól, hogy mennyiért adná el a házat, ez 900 forintot kért. Az utazó hazafi felszólítja a nemzetet, hogy vegye meg e szerény lakocsát és őrizze meg az utódoknak a geniális költő születésházát. — A fölhívat részünkről is kívánatosnak tartjuk. Más nemzetek a nagy költők után rájuk maradt utolsó emléket is kegyelettel őrzik meg.

*(Deák Ferenc a sajtószabadságról.) Egy bécsi lap írja, hogy még Lónyay pénzügyminisztersége alatt figyelmeztették az „örög” urat képviselőit, hogy mi mindent írhatnak a lapok Lónyayról, mire Deák ezt felelte: „Ha igaz, úgy szabad írni.” S midőn a sajtótörvények megváltoztatásáról beszéltek, Deák elővesz egy darab papírt, s pár perc múlva a következő rövid sajtótörvényjavaslatot vetett papírra: „1. §. Mindenkinnek szabad igazat írni s mondani 2. §. A ki nem ír igazat, büntetés éri.” Mások szerint Deák Ferenc még rövidebben foglalta össze indítványát e három szóban „Hazudni nem szabad.”

*(Megválasztott képviselők.) Heves megye tisztánai kerületében báró Baldácsy Antal baloldali, — Szatmármegye nagybányai kerületében Stoll Károly jobboldali, — Nagy-Körösön Grubdy Sándor baloldali választott meg képviselőnek.

*(Bécsi hírek) szerint Kuhn közös hadügyminiszter a delegáció ülészaka után állásáról lemond s a novemberi előléptetés idejében Koller, a jelenlegi csehországi helytartó veszi át a hadügyminiszteri tisztséget. Kuhn táborsernaggyá s a földrajzi intézet igazgatójává nevezetik ki.

*(Gr. Lónyay miniszterelnököt) angolai utjából 9-én várták Budára; egy pár napi itt időzés után, hír szerint, a pöstényi fürdőbe rándul.

*(Erszébet királynőnek) Kovács Márton nagyszombati kertész három Quadeloup dinnyét küldött ajándékba, a melyeknek súlya 43 fontot tett. B. Nopcsa főudvarmester táviratilag értesíté Kovácsot, hogy a királynő szívesen fogadta ajándékát s köszönetét fejezi ki érte.

*(A triesti Lloyd-társulat) igazgatósága e hó 3-dikáról értesíté a meháiai nagygyűlés elnökségét, hogy szívesen ad fele áru utijegyeket a galacz-konstantinápolyi s a várna-konstantinápolyi vonalakon és vissza; valamint Konstantinápolytól Triesztig a tengeren, Görögországot érintve. A kik e nagy kirándulásban részt akarnak venni, utlevéllel lássák el magukat. A pestiek a városkapitányus utján eszközölhetik.

*(A közművelődés terjesztésére) dr. Dubay budai orvos indítványozta, hogy a közséthelyeken fákat, virágokat, cserjéket névtáblákkal kellene megjelölni, hogy a kik nézik, egyszermind

megtudják azt is, mit néznek. Továbbá emléktáblákat rakni a történelmi helyekre, s felolvasásokat általánossá tenni stb. Így aztán itt is bekövetkeznék az, a mi Regensburghban meglepi az idegent, hogy t. i. minden gyermek egy-egy képzett kalauz.

*(Magyarország keleti vírányának) kipuhatolása vala a magy. tud. akadémia Haszinszky Frigyes akadémia tag és eperjesi tanár vezetése alatt Feichtinger Sándor orvosudvar és szenvedélyes fűvészt Esztergomból, Ludmav eperjesi tanárt, Lolyka tanárjelöltet, Klein műegyetemi tanárt Budáról és Simkovics tanárjelöltet bizta meg. Ez urak július 23-án Pestről elindulva Soborsinnál kezdve délnek mentek Facseton át Ruszk és Págyes havasokot megjárva a hátszegi völgybe jutottak és Várhelyről csendes és tiszta időben a 7860 láb magas Retyezátot sok nehézségekkel küzdve, de gazdagon megrakott távozással megmászták, és augusztus 3-án visszatértek küldetésükből.

*(A nemzeti színjárat) a szünidő után aug. 10-ére van kitűzve az első előadás: „Faust”, Gounod dalműve. A dráma-bíráló bizottság közelebb két vigjátékot fogadott el. Az egyik Toldy István három felvonásos társadalmi vigjátéka: „Az új emberek”, a második Szigligeti „Uj világ”-a. — A budai szinkörben legközelebb „Romeo és Julia” paródiáját adják elő, melyet sikerültnek mondanak. Ugyanítt legközelebb egy eredeti vigjáték is színe kerül; czíme: „Egy órán át az oroszok czárja.”

*(A Regatta) e hó 18-án d. u. 5 órakor lesz a Dunán. A néző közönség számára földszített gőzösöket állítanak. Öt hajós verseny leend; az első ezüst serlegben 100 arany díjra; a második ötven aranyra, a harmadik (kezdők versenye) harmincz aranyra, a negyedik a hölgydíjra, emléktárgy, az ötödik pedig molnárök és halászok versenye.

*(A fehér elefánt-rend lovagjává) nevezte ki a sziam király Xantus Jánost a keletázsiai expedíció alkalmából és tudományos működése elismerésül.

*(Egy öngyilkos nő). Pozsonyban O—sz azeledes kelleműs és szeretetreméltó neje szerelem-féltésből agyonlőtte magát, kevéssel azon idő előtt, melyre kirándulást terveztek azzal a hölgygyel, kinek az ő férje udvarolt.

*(Ötszörös gyilkosság.) Pesten a király-utczában 17. sz. a. megrendítő eset történt. Traub Ignác mulakatos és neje jó egyetértésben, szegényen, de nélkülözés nélkül éltek egymással, megáldva gyermekekkel. Aug. 5-én este a nő átment ugyanazon házban lakó apósához, ki beteg lévén, sokáig időzött ottan. Éjjel ijedten hívják haza a szomszédok, kik gyermekeinek jajgatásaira ébredtek föl. Midőn haza ment, két szobában öt halottat talált. Az elsőben 11 éves József fiát, öt éves Eugenia leányát s negyedfélves Ilka leányát, a másodikban pedig két éves Irma leányát és férjét, ki 41 éves volt. Lesujtja e látványtól, iszonyu fájdalommal majd aputhába esett. Az apa ölte meg magát és gyermekeit, kikkel mindig oly gyöngéden bánt, cyanalkivall. Borzasztó tettenek okát nem sejtik. Este még jókedvű volt s éjjel fölkelte gyermekeit, hogy igyanak a szörnyű italból.

*(Egy százéves palotahölgy.) Mária Antonia francia királyné egyik palotahölgye: Ulrich de Beangé et de Melqueil grófnő július hó 27-én hunyt el 102 éves korában. Az elhunyt grófnő a szerencsétlen sorsra jutott királynét a vesztőhelyre is elkísérte és azóta gyászolta.

† (Halálhíradások) Hattyffy Kristóf, Fehérmegye főszámvevője, 48 éves korában elhunyt. Egykor rácz-almási lelkész volt, 1849-ben kormánybiztos, aztán Klapka tábori lelkéze, a miért az ötvenes években rendőri felügyelet alatt állt, 1861-ben egyhangulag megválasztott szolgabíró s öt év óta megyei főszámvevő, mindenki által becsült tisztviselő s jellemű hazafi. Rácz-Almászon júl. 28-án temetett el. — Valkovics Antal, királyi táblai bíró, aug. 5-én hunyt el Uj-pesten 54

éves korában. Jó családja és buzgó hivatalnok volt. — Báró Uray Bálint, nyug. udvari tanácsos, 76 éves korában, a szathmármegyei Tyukodon meghalt. — Uhrinyi Kovács Zsigmond, nagy-szuha birokos, élete 73-ik évében tüdőszélhűdésben Nagy-Szuha elhunyt. — Alsóki Gellért, sz. bene-dekrendi áldozár s pápai kath. gymnasiumi tanár, életének 38-ik évében agyszélhűdés következtében elhunyt.

— (Adakozás.) B. Eötvös József emlékszojára javára Pestről Navratil Imre egyetemi m. tanár 10 frotot küldött be szerkesztőségünköz.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Videki.** A népdalokat, kívánata szerint, félretettük. A népköltészetnek egy hangja, egy ize sincs rajtok; de biz egyéb költészetnek sem.

— **A megnyugvásról.** (Miert — ról?) A költeményben nem hiányzik az eszei tartalmasság s itt-ott a költői kifejezés is szerencsésen van alkalmazva. Ha kerekdedség nincs is az alkotásban, az egyes versszakok meglehetősen fituzódnak egymáshoz. De az egészét így a mint van, még sem tartjuk lapunkban közölhetők. Ugy érzi rajta, mintha a szerző még ereje fölötti kiértene meg benne. Ily nemű költeményekhez a kedély nagyobb üledékessége kívánatik. Egyes kímélő vonások, erőteltségmutató tulzások, néhol a vonások felesleges halmozottsága s olykor rosszul is találta (pl.: „a délibáb hú fodra” — holott a délibáb víznek fodra sincs s a mije van is, nem hú, sőt inkább hülen, azaz: csalárd) mind azt bizonyítják, hogy a fiatal szerző ily bölcselmi irányú tárgyak magaslátán még most nem áll. Szívesen foglalkozunk részletesen a szokottnál e darabbal, mert költőjében mindenesetre tehetséget látunk.

— **Zágráb.** M. A. A szíves meghívást köszönettel vettük, s ha egyszer körülményeink engedni fogják, fölhasználok a kedvező alkalmat. Addig is fogadják udvözetünket.

— **Géizabaza.** B. K. Ez a dolog nem a szerkesztőség, hanem a kiadóhivatalt illeti.

— **Csokmó.** K. J. Az elvesztett fiu ügyében irt fölívást lapunk bezártakor vettük, s így nem tehetjük előbb közzé, mint társalapon a „P. U.” jövő szerdai számában.

SAKKJÁTÉK.

663-ik sz. f. — Gold Samutól (Bécsben.)

Sötét.

8											
7											
6											
5											
4											
3											
2											
1											
	a	b	c	d	e	f	g	h			

Világos indul s a második lépésre máttot mond.

A 658-ik számú feladvány megfejtése.
(Galambos Lászlótól Kecskeméten.)

VII.		Söt.	
1. B6—a6	h4—h3		
2. Fa8—h1	h3—h2		
3. Ba6—c6	a7—a6		
4. Ke2—f3	Ke5—d5		
5. Kf3—f4 matt.			

Helyesen fejtették meg: Veszpremben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Gelsen: Gleisinger Zsigmond — Jászkeszén: Galambos István. — N. Szalontán Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Dr. Livingstone Dávid (arczkép). — Engesztelődés. — Egy falusi preeceptor története (folyt.). — A Kárpátok (vége). — A pesti közvágóhíd (két képpel). — Garibaldi tábornoknál 1862-ben. — A gége diaetetikája. — Negyedik helyen. — Tengeri oroszán a londoni állatkertben (képpel). — Egyveleg. — Török Irodalom és művészet. — Köszönetek, egyletek. — Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Vidats István gépgyára

Pesten, kétnyul-utca 8. sz.

ajánlja a t. gazdász urak becses figyelmébe legjobb szerkezetű világhírű

Vidats-ekéit, állítható taligáit, szeckavágoit, darálóit, Cseplőgépeit gőz- és loerőre, Kukoricza-morzsolóit, gép-szóna-gereblyéit és VIDATS-rostait s kitűnő borsajtóit stb.

Biztos katóföböl tudomásunkra esvén, mikép találkoznak külföldi gyárak, melyek gyárunk készítményeit, a Vidats-ekéket utáncsináltatni s a Vidats nevet is az így utáncsinált ekékre hamisan rányomatni szabadnak tartják.

Ezen gójtalan és méltánytalan, de e mellett ránk néve káros eljárás ellen midőn ezennel határozottan tiltakozni kötelességünknek tartanók, egyszermind figyelmeztetjük tisztelt gazdászainkat, kik gyárunkat megrendelésekkel megtisztelni méltóztatnak, és azokat, kik gyárunk készítményeinek elárúsításával foglalkozni óhajtanának, miszerint megrendeléseiket ezental a hamis ekékkel megcsalás kikerülése tekintetéből közvetlenül gyárunkban Pesten, 2 nyul-utca 8. sz. megtenni sziveskedjenek.

Képes árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldünk.

Coak alapos gyógyítás biztosít utóbjak ellen.

Titkos

betegségeket, s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,

gyakori magümlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körökben sikerrel használt egyszerű módszerrel anélkül hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában változtatást minden izgató szer nélkül bántatás gyorsan és alaposan (az unjoman keletkezették 48 óra alatt) gyógyítja Weles J. gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garison főkorháza kizsgálóit osztályorvos, a m. kir. termézet-tudományi társulat rendes tagja minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógycelemekhoz jól beosztott rendelő-intézetben Pest, Sebész-ter 4-dik szám 1-6 emelet, a „Huszár-hoz” címzett kávéház felett), naponként reggel 7 óratól 10-ig és délután 1—4 óráig.

Férflak és hölgyek részére külön-külön városzoba van

Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. — 1339 (2—12)

Epen most jelent meg

32-ik kiadásban

a világszerte ismeretes: „Der persönliche Schutz“

ozimú tanulságos könyv Laurentius-tól, lepecsételt borítékban.

20 évi tapasztalatok nyomán ezerszeresen megpróbálva, segély és gyógyítás a gyengeségi állapotoknak, melyek az ünfortoztatás s kicsapongásokból származnak. Megszerezhető minden könyvárus által, Bécsben: Pohán Károly, Wollzeile 33. sz. a. Ára 2 ft. 40 kr., postai küldéssel 2 ft. 50 kr. Szegények, kik bizonyítványok által igazolják magukat, s közvetlen hozzáim fordulnak — ingyért. Laurentius.

A szantalan utazások, valamint az e könyvből kivanotkolt, de különösen az ilyenmü piszkos iratok által magasztalt kuruzsolás gyógyításoktól egész jó akarattal mindenkit övünk. Tehát arra, kérünk figyelmet fordítani, hogy a valódi, illetőleg eredeti kiadást szerzések meg magunknak az érdeklettek — Laurentius-tól, — mely egy 8-rét kötetes képez 232 oldalal, 60 arczba metezet bonczantábrával, s lepecsételve a szerző saját nevével ellátott bélyeggel. — 1340 (1—12)

Legújabb könyvek,

melyek

Hekenast Gusztávval Pesten megjelentek és minden könyvárusnál és könyvtőlönél kaphatók:

Szolgálati utasítás

az elsőfolyamodásu bíróságok számára. (8-rét, 16 lap). Füzve 20 kr.

Urbéri tárgyú

törvény-gyűjtemények.

Az 1847/8-ik évtől egész 1872. évig alkotott s urbéri tárgyú törvény-cikkelyek gyűjteménye az akóra vonatkozó egyéb törvények és rendeletekkel kiegészítve.

Szerkeszté

Szeniczey Gusztáv.

(Nyolczadrét, 11 iv füzve 90 krajczár.)

Zwei

Dichter Oesterreichs:

Franz Grillparzer, Adalbert Stifter.

Von

Emil Kuh.

(Octav, 516 Seiten) gebestet 3 Gulden. Mit den Bildnissen beider Dichter.

HETI-NAPTÁR.

Hónap-és hetinaap	Katholikus és protestans naptar	Görög-orosz naptar	Israelliták naptara	N a p	H o l d
11 Vasár	Augustus	Julius. (6)	Ab. Ros.	l. p. á. p. á. p.	l. p. á. p. á. p.
12 Hétfő	F 12 B. sz. elh.	30 A 8 Szilas	7 Eszter	139 14 51 7 18	219 14 este 10 23
13 Kedd	Klára szüz	31 Eudocimus	8	139 58 4 52 7 16	232 30 1 18 10 49
14 Szerda	Hippolitüs	1 August C 11	9 B. tem. le.	140 56 4 54 7 15	246 9 2 37 11 23
15 Csüt.	Össz. Athan. f.	2 Ist. sz. a. b. k.	10	141 54 4 55 7 14	260 12 3 55 regg.
16 Pént.	Nagy Bold. A.	3 Izsák	11	142 51 4 56 7 12	274 39 3 9 0 8
17 Szom.	Rókus püsp.	4 Aristarch.	12	143 49 4 57 7 10	289 27 6 13 1 9
	Bertram	5 Eusignius	13 S. Naha	144 47 4 58 7 9	304 31 7 0 2 23

Hold változása. ☉ Hóltólte 18-án 10 óra 9 perczkor este.

Ca. és kir. szabadalmos, a maga nemében egyetlen hatásu palkany- és egerirtószert. Egy bádog doboz ára 1 ft., 6 doboz 5 ft. o. é.

Ca. és kir. szab. gyökere-sen ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 40 kr. 6 üveg 2 ft. o. é. Fölülmulhatlan hatásu poloska-irtószert, falazat számára. Festésnél, megszelenél vagy falak mázolásánál a festékbe, mászba vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 ft., 6 pintes üveg 5 ft. o. é. 1 pintes üveg elég-séges egy középnagyasú szobára.

Specialitas. Kitűnően biztos és gyökere-sen ható sváb-bogár (Heimchen) irtó-por. 1 csomag ára 30 kr., 6 csomag ára 1 ft. 50 kr.

Valdópersa rovar-por. a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy nagy üveg ára 40 kr., 6 nagy üveg 2 ft. o. é. — Egy kis üveg ára 20 kr., 6 kis üveg 1 ft. o. é.

A legcélszerűbb megrendelések is, a illeték beküldése vagy utavétt mellett, pontosan teljesítenek. Minden cikkhez a szükséges használati utasítás mellékelve van.

Nagybani árszabályok a t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak kívánata-ra díj- és bérmentesen megküldetnek.

Alólrít gyár, kölcsönös meg-egyezés folytán, egyszermind városi házak, falusi birtokok, gyárak, áruárak, kórházak és egyes helyiségeknek személyzete által a nevezett férgekölí megisztítására kezséggel mellett vállalkozik. 1292 (13—24)

Azon hatható eredmények közül, melyek fereg-irtó szerim alkalmazása által elértettek, csupán a következőket vagyok hítor kiemelni: a magy. kir. miniszter-elnökség és magy. kir. belügy-miniszterium palotáj; továbbá Pestetich Agoston és Pestetich Dénes grófk palotáj stb.

Számos megrendelést vár:

REISS B.

magyar. kir. szab. vegy-szerék gyára a feregk gyökere kiirtására Pesten, három korona-utca 9. sz.

